

Till Försvarsdepartementet

Date 2023-12-29

Document identity

103 33 Stockholm

Issued by Fredrik Hassel

Our reference PA-2023-028

Your reference F62023/01478

Saabs yttrande till betänkandet av Utredningen om nationell samordning av försörjningsberedskapen, en modell för svensk försörjningsberedskap (SoU 2023:50)

1.1 Inledning

Saab AB, och dess dotterbolag (nedan ”Saab”), är Sveriges största försvarsindustriföretag. Företaget har idag 21000 anställda varav 17000 är verksamma i Sverige. Saabs system och produkter är till stor del utvecklade för och i samarbete med svenska försvarsmyndigheter. Dessa system och produkter är idag i stor utsträckning en del av det militära försvaret och deras funktionalitet har en avgörande betydelse för Försvarsmaktens möjligheter att verka i kris, under höjd beredskap och väpnat angrepp.

Utöver Saab har Sverige flera betydelsefulla försvarsindustriföretag som på liknande sätt som Saab bidrar till att bygga det svenska försvarets operativa förmåga.

1.2 Saab AB:s synpunkter och förslag med anledning av utredningens betänkande

Saab AB föreslår att regeringen agerar för att gapet som skapats mellan det civila försvarets och det militära försvarets försörjningsberedskap som går utöver statens egen verksamhet i syfte att säkerställa totalförsvarets samlade försörjningsberedskap.

Saabs övergripande uppfattning är att betänkandet är väl genomarbetat och att förslagen kommer att bidra till att utveckla försörjningsberedskapen inom det civila försvaret. Saab anser också att det är bra att det tydliggörs att det i första hand är statens ansvar att planera och skapa beredskap för samhällets mest nödvändiga varu- och tjänsteförsörjning i allvarliga krissituationer. Saab konstaterar samtidigt att utredningen genom sin avgränsade tolkning av uppdraget, där man valt att inte beakta försvarsindustrin i utarbetandet av sina förslag har lett till att viktiga aspekter som hade kunnat leda till en mer sammanhållen syn på försörjningsberedskapen inom totalförsvaret nu saknas.

Valet att avgränsa bort försvarsindustrin rimmar dessutom inte med den av utredningen föreslagna definition av begreppet försörjningsberedskap. I utredningens definition av begreppet ingår försvarsindustriföretagen, i vissa delar, inom ramen för det militära försvaret och därmed omfattas försvarsindustriföretagen i utredningens definition av begreppet

försörjningsberedskap även om utredningen inte har värderat konsekvenserna kopplat till utredningens förslag till denna industrisektor, vilket Saab ser som olyckligt.

Det är Saabs uppfattning att inte endast Försvarens behov av civila resurser behöver beaktas utan också försvarsföretagens behov av civila resurser, exempelvis avseende el, vatten och bränsle, för att dessa ska kunna fullgöra sina leveranser till Försvarensmakten. Detta för att säkerställa det militära försvarets operativa förmåga.

I utredningen används begreppet totalförsvarsviktig verksamhet. Saabs uppfattning är att det i författning behöver klargöras att totalförsvarsviktig verksamhet utgör samhällsviktig verksamhet och att begreppet ytterligare behöver förtydligas. Saab har exempelvis noterat att MSB i sin remiss av Vägledning för att identifiera samhällsviktig verksamhet som kan vara i behov av särskilda beredskapshöjande åtgärder (nu på remiss från myndigheten) har valt att inte använda begreppet totalförsvarsviktig verksamhet eftersom MSB anser att innebörden av begreppet är för otydligt för att det ska kunna ligga till grund för vägledningens förslag.

Saab anser vidare att det frågan om en utökad möjlighet för staten att direktupphandla under kriser, som exempelvis under Covid-19-pandemin, kan behöva utredas ytterligare.

1.3 Konsekvenser av utredningens avgränsning och definitioner

Utredningen gör följande avgränsning: *"Vi har tolkat varor och tjänster inom civilt försvar som sådana som avser civilt bruk. Försvarens behov av civila resurser i planering och genomförande av försörjningsberedskapen bör givetvis beaktas. Men vår analys och våra förslag har inte utgått från varor och tjänster som enbart syftar till militär användning."*

Samtidigt definierar utredningen begreppet försörjningsberedskap som *"Den verksamhet som syftar till att vid fredstida krissituationer och höjd beredskap upprätthålla den försörjning av varor och tjänster som är nödvändig för befolkningens överlevnad, för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna eller för att bidra till det militära försvarets förmåga."*

Utredningen definierar det militära försvaret enligt följande: *"Med det militära försvaret avses den verksamhet som bedrivs av Försvarensmakten med stöd av försvarsmyndigheterna, delar av de frivilliga försvarsorganisationerna, delar av försvarsindustrin samt eventuella militära samarbetspartners."*

Avgränsningen i kombination med att försvarsindustrins verksamhet inte klassas som samhällsviktig i enlighet med Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap och det faktum att motsvarande system för försörjningsberedskap idag saknas för det militära försvaret gör att

Date 2023-12-29

Document identity

försvarsindustriföretagen hamnar mellan stolarna, vilket får negativa konsekvenser för det militära försvarets möjligheter att upprätthålla sina operativa förmågor i kris, under höjdberedskap och vid väpnat angrepp.

Saab har, efter det ryska angreppet på Ukraina, genomfört ett omfattande analysarbete syftande till att lokalisera verksamheter som är av betydelse för att kunna upprätthålla det militära försvarets operativa förmåga över konfliktskalan. Saab kan konstatera att företaget har ett beroendeförhållande till en rad samhällsfunktioner, vilka i stort överensstämmer med de som i utredningen beskrivs som viktiga för det civila försvarets funktionalitet, dvs. el- och vattenförsörjning, upprätthållandet av elektroniska funktioner samt tillgång till egen personal vid höjd beredskap.

Analysen visar även att det militära försvarets operativa förmåga påverkas negativt om inte vissa strategiska funktioner inom försvarsindustrin finns tillgängliga. Detta innebär att beslut som fattas inom ramen för det civila försvarets prioriteringslogik kan få mycket negativa konsekvenser på det militära försvarets förmågor. Inom ramen för en sådan analys och beredskapsplanering behöver det säkerställas att insatsvaror, reservdelar och annat finns tillgängligt i sådan omfattning att försvarsmakten ska kunna verka under minst tre månader, varvid också behöver beaktas att Försvarmakten sannolikt kommer behöva använda sina förband, exempelvis fartyg och flygplan, i en mycket högre omfattning under kris och krig än vad som normalt sker under fredstid. Med hänsyn till risken för att handelsvägar kan komma att blockeras/begränsas under längre eller kortare perioder kan insatsvaror, reservdelar och annat behöva beredskapslagrade i en än högre omfattning än om handelsvägarna varit öppna. Allt behöver planeras och förberedas i fredstid och förfogandelagen och andra så kallade fullmaktslagar kommer inte kunna kompensera för bristfällig planering eller beredskapslagring för det militära försvarets behov.

Eftersom försvarsindustrin inte klassats som samhällsviktig och det faktum att utredningen avstått från att beakta dessa aspekter utan endast hänvisar till Försvarmakten så saknas en sammanhållen strategi från staten när det gäller försvarsindustrins förutsättningar inom ramen för Totalförsvaret.

Saab AB menar därför att det krävs ett aktivt beslutsfattande på politisk nivå för att hantera det gap som uppstår på grund av de otydliga ansvarsförhållandena mellan det militära och det civila försvaret när det gäller den inhemska försvarsindustrins förutsättningar att bidra inom ramen för totalförsvarets försörjningsberedskap. Detta för att försvarsindustrin ska få de förutsättningar som krävs för att kunna fortsätta bidra till försvarsansträngningarna vid en försämrad omvärldsutveckling.

Date 2023-12-29

Document identity